17/11/2022

UNESCO: 50 χρόνια από τη Σύμβαση για την Προστασία της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς – Αποτίμηση, στόχοι, σύγχρονες προκλήσεις

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Πενήντα χρόνια συμπληρώνονται φέτος από τη Σύμβαση για την Προστασία της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς η οποία υπεγράφη στο Παρίσι το 1972.

Του Νικολάου Ζαΐμη

Με αφορμή το επετειακό έτος για έναν από τους κορυφαίους παγκόσμιους όπως είναι η UNESCO, το **Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού** διοργανώνει, σε συνεργασία με το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της **UNESCO**, διεθνές συνέδριο με τίτλο «***Next 50: The Future of World Heritage in Challenging Times. Enhancing Resilience and Sustainability***» το οποίο ξεκινά τις εργασίες του σήμερα στο **Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών.**

Την έναρξη των εργασιών του Συνεδρίου θα κάνει **ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης,** παρουσία της **Γενικής Διευθύντριας της UNESCO Audrey Azouley**. Στο συνέδριο, συμμετέχουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη-Μέλη της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς, εκπρόσωποι της UNESCO καθώς και εμπειρογνώμονες από όλον το κόσμο.

191 κράτη μέλη έχουν υπογράψει τη Σύμβαση

Η Σύμβαση Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των κρατών μελών της UNESCO το 1972 και μέχρι σήμερα έχει υπογραφεί από **191 κράτη μέλη**. Στο κείμενο της Σύμβασης ορίζονται οι έννοιες της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μαζί με τις υποχρεώσεις που απορρέουν για τα κράτη μέλη και τη διεθνή κοινότητα όσον αφορά στην προστασία μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς.

Στη Σύμβαση ορίζεται επίσης ότι το αρμόδιο σώμα για τη λήψη αποφάσεων και την αξιολόγηση αιτημάτων συμπερίληψης στον Κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς θα είναι μια Διακυβερνητική Επιτροπή με αιρετά μέλη, για θητεία έξι χρόνων. Η Ελλάδα είναι από το 2021 στην επιτροπή καθώς εξελέγη πριν ένα χρόνο με 119 ψήφους. Η θητεία της ολοκληρώνεται το 2025.

Προκλήσεις

Στα πενήντα αυτά χρόνια από την υπογραφή της Σύμβασης έχουν υλοποιηθεί σημαντικά επιτεύγματα, ωστόσο οι τρεις τελευταίες δεκαετίες έχουν δοκιμάσει σε μεγάλο βαθμό την Πολιτιστική Κληρονομιά εξαιτίας των επιπτώσεων που έχουν επιφέρει πόλεμοι και αυταρχικές κυβερνήσεις και καθεστώτα. Μάλιστα, τα

τελευταία χρόνια παρακολουθούμε να εντείνεται σε μεγάλο βαθμό η εργαλοιοποίηση των μνημείων για πολιτικές ή τυχόν άλλες σκοπιμότητες.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η αλλαγή του καθεστώτος της **Αγιά Σοφιάς στην Κωνσταντινούπολη**. Για το ζήτημα αυτό πριν λίγες μέρες έπεσε επίσημα στο τραπέζι η πρόταση όπως το μνημείο κηρυχθεί σε καθεστώς απειλείς από την UNESCO η οποία μπορεί να μην έχει λάβει άμεσες πρωτοβουλίες για το ζήτημα, δεσμεύτηκε όμως ότι θα αποστείλει εμπειρογνώμονες για να διαπιστώσουν από κοντά τα τεκτενόμενα.

Κλιματική αλλαγή και επιπτώσεις

Η κλιματική αλλαγή είναι το άλλο στοίχημα το οποίο καλείται να κερδίσει η UNESCO. Σύμφωνα με το σκεπτικό του Συνεδρίου, η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην πολιτιστική κληρονομιά, υλική και άυλη, καθώς και στη φυσική κληρονομιά, σήμερα αποτελεί, παγκοσμίως, ένα από τα σπουδαιότερα διακυβεύματα. Σχετίζονται με τις διακυμάνσεις της θερμοκρασίας, τις βροχοπτώσεις, τις μεταβολές στα υπόγεια ύδατα, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, τη διάβρωση, την ερημοποίηση, τα έντονα καιρικά φαινόμενα τα οποία έχουν ως συνέπεια την εκδήλωση πυρκαγιών, πλημμυρικών φαινομένων, κατολισθήσεων, βραχοπτώσεων κ.ά. **Εκτός από τις επιπτώσεις στα μνημεία, η κλιματική αλλαγή μπορεί να προκαλέσει σημαντικές αλλοιώσεις στο περιβάλλον και στα φυσικά τοπία, επηρεάζοντας και τις πρακτικές των παραδοσιακών κοινοτήτων, την οικονομική και κοινωνική τους δραστηριότητα.**

Η διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη γενικότερη συζήτηση για τη βιωσιμότητα, σύμφωνα με τους στόχους της Ατζέντας 2030 του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και ειδικότερα με την ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού. Είναι κρίσιμο να διασφαλιστεί για το μέλλον των μνημείων ότι οι τουριστικές δραστηριότητες και πρωτοβουλίες, όχι μόνο δεν θέτουν σε κίνδυνο την οικουμενική αξία την ακεραιότητα και αυθεντικότητά τους, αλλά, αντίθετα, διασφαλίζουν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, την ανοικτή πρόσβαση στα πολιτιστικά αγαθά και την κατανόηση και συνειδητοποίηση της αξίας τους, έτσι ώστε να συντηρηθούν και να κληροδοτηθούν, κατά το δυνατόν ακέραια, στις επόμενες γενιές. Μερικές, πτυχές που θα αναδειχθούν στο πλαίσιο του Συνεδρίου, σχετίζονται με τον υπερτουρισμό και το περιβαλλοντικό του αποτύπωμα, σε μνημεία και χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και τις δυνατότητες και τις προοπτικές που προσφέρει ο πολιτιστικός τουρισμός.

Ανάδειξη μελλοντικών τάσεων και διεθνείς συνεργασίες

Σύμφωνα με το Υπουργείο Πολιτισμού, όλα τα ζητήματα θα εξεταστούν με την παρουσίαση μελετών περίπτωσης, από διάφορες γεωγραφικές περιοχές, σε μια προσπάθεια να αναδειχθεί η υφιστάμενη κατάσταση σε παγκόσμιο επίπεδο όπως

και οι μελλοντικές τάσεις. Επίσης, θα συζητηθεί το επίπεδο ετοιμότητας των αρχών και των κοινωνιών που αντιμετωπίζουν σύγχρονες προκλήσεις, καθώς και οι δυνατότητες για περαιτέρω προστασία των μνημείων και πιο ενεργής συμμετοχής των ενδιαφερομένων μερών.

Τέλος, το Συνέδριο θα επιχειρήσει να τονίσει την επείγουσα ανάγκη για διεθνή συνεργασία. Σε αυτό το πλαίσιο, **η Σύμβαση της UNESCO για την Παγκόσμια Κληρονομιά** παρέχει αναμφίβολα ένα μοναδικό και πολύτιμο πλαίσιο για την κατανόηση και τεκμηρίωση ζητημάτων τέτοιας κλίμακας και ταυτόχρονα ένα ολοκληρωμένο δίκτυο επικοινωνίας της διεθνούς κοινότητας, με στόχο την αντιμετώπιση των θεμάτων μέσα από καθολικές λύσεις.

Δηλώσεις Μενδώνη – Κατσανιώτη

Σε δήλωσή της για το συνέδριο η Υπουργός κ. Λίνα Μενδώνη δήλωσε:

«Σήμερα, μισό αιώνα μετά από την κατάρτιση της Σύμβασης, η διεθνής κοινότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με νέες, αναδυόμενες προκλήσεις, που επιβάλλουν, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, όχι μόνο την εφαρμογή, αλλά και την βελτίωση των μηχανισμών της Σύμβασης για την Προστασία της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, ώστε να μετριαστούν, αν όχι να εξαλειφθούν, οι κίνδυνοι που την απειλούν. Το Συνέδριο των Δελφών φιλοδοξεί να αποτιμήσει τη συνεισφορά της Σύμβασης, σε παγκόσμιο επίπεδο, και να παρουσιάσει τις μελλοντικές τάσεις, όπως και το επίπεδο ετοιμότητας των κοινωνιών, που αντιμετωπίζουν σύγχρονες προκλήσεις. Να συζητηθούν οι προτεραιότητες και οι δυνατότητες για περαιτέρω προστασία του πολιτιστικού αποθέματος, σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο. Οι θεματικές του Συνεδρίου αφορούν σε δύο κρίσιμους παράγοντες που ήδη διεθνώς επηρεάζουν την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά και προβλέπεται να είναι καθοριστικοί και για το μέλλον: Την κλιματική κρίση και τις επιπτώσεις της στην φύση και τον πολιτισμό και τον βιώσιμο τουρισμό. Και για τα δύο ζητήματα απαιτούνται διεθνείς συνεργασίες, σε πολιτικό και επιστημονικό επίπεδο, προκειμένου να οδηγηθούμε σε καθολικές λύσεις».

Η Λίνα Μενδώνη

Σε ανάρτησή του ο Υφυπουργός Εξωτερικών Ανδρέας Κατσανιώτης έγραψε: *"Η εφαρμογή της Σύμβασης UNESCO για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς που υπογράφηκε ακριβώς πριν από 50 χρόνια συνέβαλε καθοριστικά στην προστασία του παγκόσμιου φυσικού και πολιτιστικού πλούτου. Βλέποντας το μέλλον, οι προκλήσεις είναι μεγάλες και οι κίνδυνοι που απειλούν την παγκόσμια κληρονομιά μας, όπως η κλιματική αλλαγή, απαιτούν διεθνείς συνεργασίες, θεσμικές και επιστημονικές παρεμβάσεις και ανθεκτικές τοπικές κοινωνίες. Στο Υπουργείο Εξωτερικών προωθούμε σχέδιο για την ενδυνάμωση/βελτίωση της λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής UNESCO και την ενίσχυση της ετοιμότητάς της για την αποτελεσματική προστασία της ελληνικής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς".*

Ο Ανδρέας Κατσανιώτης

Τα Ορθόδοξα μνημεία στην Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει συνυπογράψει από το 1981 τη Συνθήκη της **UNESCO** για την προστασία των μνημείων και χώρων παγκόσμιας κληρονομιάς. Στόχος της UNESCO είναι η προστασία από κάθε είδους φθορά και καταστροφή, προκειμένου αυτά να κληροδοτηθούν στις γενιές του μέλλοντος.

Στο διεθνή κατάλογο της UNESCO έχουν συμπεριληφθεί ως τώρα 22 μνημεία και χώροι, καθώς πληρούν τα προκαθορισμένα κριτήρια ώστε να χαρακτηριστούν εξέχουσας σημασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, από ιστορική, καλλιτεχνική, επιστημονική, αισθητική, εθνολογική ή ανθρωπολογική άποψη.

Σε αυτά ξεχωριστή θέση κατέχουν τα μνημεία της **Ορθοδοξίας**. Συγκεκριμένα στον κατάλογο ανήκουν:

Από το **1988** ανήκουν το **Άγιον Όρος**, τα **Μετέωρα** και τα **Παλαιοχριστιανική και Βυζαντινά Μνημεία της Θεσσαλονίκης** (Ροτόντα, Αχειροποίητος, Άγιος Δημήτριος, Μονή Λατόμου, Αγία Σοφία, Παναγία των Χαλκέων, Άγιοι Απόστολοι, Άγιος Νικόλαος Ορφανός, Άγιος Παντελεήμονας).

Το **1989** με απόφαση της αρμόδιας επιτροπής της Unesco, **ο Μυστράς** εγγράφεται ως πολιτιστικό αγαθό στον κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Το **1990** άλλα τρία σημαντικά βυζαντινά μνημεία προστίθενται στον κατάλογο. Πρόκειται για τη Μονή Δαφνίου, τη Μονή του Οσίου Λουκά και τη Νέα Μονή της Χίου.

Το **1999** στον κατάλογο εγγράφεται η Μονή του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου στην Πάτμο και το ιστορικό Σπήλαιο της Αποκάλυψης.

Το **2016** η αρχαία πόλη των Φιλίππων, εκεί όπου για πρώτη φορά μεταδόθηκε το μήνυμα του ευαγγελίου σε ευρωπαϊκό έδαφος, εγγράφεται και αυτή στον κατάλογο.